

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Філологічний факультет

Кафедра загального та слов'янського мовознавства

Дипломна робота

магістра

на тему: «Принципи і мотиви номінації тварин в українському фольклорі»
«Principles and motives of animals nomination in Ukrainian folklore»

Виконала: студентка *заочної* форми навчання
напряму підготовки спец.035 Філологія 035.01.

Українська мова та література

Чедлєєва Руслана Вячеславівна

Керівник: д.ф.н., проф. Войцева О. А.

Рецензент: к. ф.н., доц. Касім Г. Ю.

Рекомендовано до захисту:
протокол засідання кафедри
№ ___ від _____ 2017 р.

Завідувач кафедри
_____ д.ф.н., проф. Войцева О. А.
(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № 2
протокол № __ від _____ 2017р.
Оцінка _____ / _____ / _____

Голова ЕК
_____ д.ф.н., проф. Ковалевська Т.Ю
(підпис)

Одеса – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні проблеми дослідження номінаційних процесів	7
1.1. Теорія номінації: історія і сучасність.....	8
1.2. Ономасіологія як особлива лінгвістична дисципліна	11
1.3. Ономасіологічний аспект аналізу мовних одиниць.....	15
1.4. Назви тварин у міфологічних уявленнях слов'ян.....	17
1.5. Символіка анімалістичної лексики в українському фольклорі	21
1.6. Універсальне та національно–специфічне в мовній картині світу	22
1.7. Зіставне вивчення лексичного фонду слов'янських мов	24
Висновки до 1 розділу	26
РОЗДІЛ 2. Внутрішня номінація тварин на основі ресурсів української мови за даними українського фольклору	28
2.1. Назви тварин, утворені шляхом первинної номінації.....	30
2.2. Назви тварин, утворені шляхом вторинної номінації	42
Висновки до 2 розділу	56
РОЗДІЛ 3. Зовнішня номінація тварин у корпусі зоонімічної лексики за даними українського фольклору	58
3.1. Класифікація запозичених назв тварин.....	59
3.2. Функції запозичень у фольклорі.....	62
3.3. Види запозичень	64
3.4. Джерела запозичень	65
Висновки до 3 розділу	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. Серед тематичних груп у слов'янських мовах однією з найдавніших є лексика на позначення назв тварин, що активно використовується у сучасній мовній практиці народів світу, зокрема українського народу. У зоолексиці відображаються особливості бачення людиною довкілля, зокрема знання про світ тварин, які застосовуються для характеристики людей.

Найменування представників тваринного світу привертали пильну увагу сучасних науковців (праці Б. М. Ажнюка, Є. Бартмінського, Г. П. Клепікової, М. В. Пасюрківської, О. М. Трубачова) [див.: 1; 3; 38; 76]. Дослідження лексики з анімальним компонентом проводилося не тільки на матеріалі окремих мов, але й у зіставному напрямку з урахуванням мотивологічного аспекту (Л. А. Булаховський [10, с. 46], М. М. Гінатулін) [18, с. 85]. Зокрема переносні значення зоонімів у фразеології розглядали І. О. Голубовська [21, с. 14], Т. І. Гончарова та ін. [22, с. 4]. «Тваринний світ у певній мірі нагадує людське суспільство. Зовнішність та звички тварин часто є підґрунтям використання їх у переносних значеннях. Та не варто забувати, що кожен окремий народ виокремлює помітні лише йому ознаки. Сприйняття та розуміння образно-переносних значень певною мірою залежить від гендерної та соціокультурної належності людини» [35, с. 10].

Вченими запропоновано розрізнити поняття *зоонім* – пряму номінацію тварини (наприклад, *риба* «водяна хребетна тварина з непостійною температурою тіла, яка дихає жабрами і має плавці та шкіру, звичайно вкриту лускою») та *зооморфізм* – метафоричний зоонім, що характеризує і надає оцінку людині (*риба* «перен. в'яла, млява людина, яка зовні не виявляє своїх емоцій»).

У нашій дипломній роботі головну увагу було приділено номінаціям тварин, зібраним з українських народних казок, які виникли внаслідок інтерпретації навколишнього світу і застосування механізму формування вербальних номінацій.

Назви тварин сягають глибокої давнини, походять з тотемних вірувань і міфологічних уявлень (про те, що людина має родинний зв'язок з певними видами тварин), за їх допомогою відбувалося пізнання людини шляхом порівняння зі

світом тварин. «Що лежить в основі тої чи іншої назви, де сягає її етимологічне коріння, як походження слова пов'язане з її повсякденним вживанням в певному контексті? Ці питання цікавили людей завжди. Одним з основних завдань сучасної лінгвістичної семантики стало дослідження мовної картини світу, вивчення того, як мова репрезентує світ. Народна казка є багатим матеріалом для численних досліджень у даному напрямку» [75, с. 3].

Ключовими для нашої роботи є терміни *номінація*, *принципи номінації*, *мотив номінації*. **Номінація** (лат. *nominatio*, від *nomino* – називаю) це багатозначний термін, що позначає: 1) процес найменування; 2) наслідки цього процесу – назва; 3) розділ лінгвістики, що вивчає структуру найменування. У лінгвістичних словниках та енциклопедіях перші два значення терміна *номінація* найчастіше збігаються, тоді як третє – варіюється. Так, наприклад, у словнику лінгвістичних термінів О. Ахманової, номінацією також іменують називну функцію, чи сторону, слова, семантичний аспект слова як використовуваного (в аспекті виникнення) у цій мовній ситуації чи контексті [1, с. 270]. Г. Н. Ягафарова тлумачить термін *номінація* як розділ лінгвістики, який вивчає структуру актів найменування. У цьому значенні номінація – те саме, що ономасіологія, – і протиставляється семасіології [83, с. 172].

Різні мови використовують неоднакові способи номінації. **Принципи номінації** (мотивуючі принципи) являють собою ономасіологічні моделі, що узагальнюють характерні аспекти, ознаки, на основі яких відбувався процес номінації, наприклад, номінація на основі зовнішнього виду денотата (форма, величина, колір), номінація за внутрішніми властивостями денотата, номінація за функцією тощо. Номінації передують мотивація, що є умовою для найменування предметів навколишньої дійсності. Термін **мотив номінації** позначає ознаку, покладену в основу назви (це внутрішня форма слова), що входить до структури лексичного значення слів.

Частина назв тварин, що вживаються в усній народній творчості, містять національно-культурну мовну семантику, переносні значення, засвідчуючи лексичний і семантично-дериваційний потенціал слов'янських мовних систем.

Вибір теми магістерської роботи пов'язаний з антропоцентричною парадигмою сучасної лінгвістики, необхідністю аналізу взаємовідношень між світом людей та тварин, який надасть відомості про специфіку номінації тварин та особливості побуту, домашнього господарства українців. З огляду на вищезазначене, дослідження найменувань тварин на матеріалі українського фольклору є актуальним.

Випускню роботу виконано в межах наукової кафедральної теми «Дослідження лексико-граматичних аспектів слов'янського мовного простору», № 0116 U 005557.

Мета дослідження полягає у встановленні принципів і мотивів номінації тварин в українському фольклорі.

Для досягнення мети визначено такі *завдання*:

- 1) зібрати корпус лексики, що позначає назви тварин та функціонує в переносному значенні для характеристики людини в українському фольклорі;
- 2) описати значення та походження назв, що позначають тварин;
- 3) встановити основні принципи і мотиви, за якими відбувається номінація тварин, систематизувати зібраний лексичний матеріал;
- 4) виявити національно-специфічні риси у номінації назв тварин.

Об'єкт дослідження – лексика, що позначає назви тварин в українському фольклорі.

Предмет дослідження – ономасіологічний аналіз найменувань тварин.

Матеріал дослідження складають 82 мовних одиниці, зібраних з українських народних казок, таких, як: «Бійка вовків із свиньми», «Бджоли і ведмідь», «Війна пса з вовком», «Вірний пес» [16, с.6,15,21,34], «Вовк і кобила», «Вовк, собака та кіт», «Кіт, цап і баран» [18, с.34,12,51], «Як птахи гуртом орали», «Ведмідь відганяє мухи з цигана», «Ворона і гадюка», «Цар лев» тощо [18, с. 120, 16, 45].

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань ми використали загальнонаукові (аналіз і синтез матеріалу) та частково лінгвістичні методи, зокрема лексикографічний, описовий. У практичній частині роботи застосовано

семантичне моделювання як спосіб вивчення різних за структурою, але подібних за мотивацією та образністю українських назв тварин, а також методичку кількісних підрахунків.

Наукова новизна праці полягає в тому, що в ній здійснюється аналіз мотивів і принципів номінації назв тварин в українському фольклорі за такими аспектам: походження, лінгвокультурологічна сутність, образна основа і семантична структура найменувань.

Теоретичне значення полягає в опрацюванні та розширенні дискусійних питань номінації, що стосуються в становленні конкретних мотивів і принципів, за якими у системі мови позначають реалії навколишнього світу (світ тварин і світ людей).

Практичне значення. Матеріали проведеного дослідження стануть у нагоді для подальшого вивчення специфіки назв тварин в українській мові і основою для майбутніх лексикографічних джерел – словників, довідників.

Структура випускної роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел.

ВИСНОВКИ

Назви тварин сягають глибокої давнини, походять з тотемних вірувань і міфологічних уявлень (про те, що людина має родинний зв'язок з певними видами тварин), за їх допомогою відбувалося пізнання людини шляхом порівняння зі світом тварин.

Ключовими для нашої роботи є терміни *номінація*, *принципи номінації*, *мотив номінації*. Номінація [з лат. *nomīnacio* – (на)йменування] – багатозначний термін, що позначає: 1) процес найменування; 2) наслідки цього процесу – назва; 3) розділ лінгвістики, що вивчає структуру найменування.

Принципи номінації (мотивуючі принципи) являють собою ономазіологічні моделі, що узагальнюють характерні аспекти, ознаки, на основі яких відбувався процес номінації, наприклад, номінація на основі зовнішнього виду денотата (форма, величина, колір), номінація за внутрішніми властивостями денотата, номінація за функцією тощо. Зовнішнього виду: *бугай* (*татар.* величина), *бекас* (*фр.* «дзьоб»). За функцією: *ведмідь* (первотне. "поїдач меда"), *крім* (споріднено з *лат.* рухливий, жвавий). За внутрішніми властивостями: гад (спорід з *лит.* «сором»), динозавр (з *лит.* «страшний»). Номінації передують мотивація, що є умовою для найменування предметів навколишньої дійсності.

Термін мотив номінації позначає ознаку, покладену в основу назви (це внутрішня форма слова), що входить до структури лексичного значення слів. На основі мотиваційних ознак формуються принципи онімної номінації, характерні для певної групи власних назв. Мотиваційна ознака виділяє даний предмет з низки однорідних, тому має одну з об'єктивних ознак самої реалії. У нашому дослідженні засобами мотивації були як осмислені морфеми, так і звукокомплекси без закріпленого за ними змісту.

Однак інколи непрозора мотивація є не тільки свідченням недостатньої інформації чи її відсутності стосовно ситуації, у якій безпосередньо відбувався акт називання. Часто в ономастиці найменування присвоюються штучним шляхом. В такому випадку виділення мотивів і принципів номінації є некоректним.

Матеріалом стали українські тварин у кількості 82 мовних одиниць, зібрані з українських казок, прислів'їв, паремій.

Ми досліджували принципи і мотиви номінації за такими групами: характеристика прямих назв ссавців (35/42,68%), птахів (27/32,93%), рептилій/амфібій (10/12,2%), риб (5/6,1%), безхребетних тварин (5/6,1%). Характеристика переносних назв за такими моделями: «тварина → психоментальна характеристика людини» (39/43,33%), «тварина → соціальна характеристика людини» (26/28,89%), «тварина → фізична характеристика людини» (13/14,44%), «тварина → зовнішність людини» (12/13,33%).

Поряд із споконвічною лексикою у будь-якій мові існують іншомовні, або запозичені, слова (марабу, сарана, вальдшнеп). Запозичення полягає в засвоєнні слів однієї мови іншою. Запозичення відбувались шляхом прямого зв'язку мови з іншою мовою. У такому випадку були прямі (від мови в мову), наприклад: грец. – *кит, крокодил, тигр, тигриця, хамелеон*; лат. – *лев, пава, динозавр*; нім. – *мавна, олень, гус*; тур. – *баклан, лелека, кабан*, араб. – *жираф*, іран. – *собака*, лит. – *ластівка*, рос. – *акула*, фін. – *камбала*. Опосередковані – через інші мови, наприклад: *вальдшнеп, гаршнеп, кроншнеп* – з французької через посередництво німецької. Деякі найменування були засвоєні з неєвропейських мов, але через посередництво індоєвропейських, наприклад: *какаду* – з малайської через голландську; *нанду* – з індіанських мов Південної Америки через іспанську; *марабу* – з арабської через французьку.

Відносно того, яким способом запозичуються слова, запозичення бувають: усні: грец. *кит, тигр, тигриця*; лат. – *лев*; тюрськ. – *баран, лоша, кабан, бугай, борсук, ішак, байбак, беркут, чайка, баклан, сазан, судак, сарана, тарган, каракуль*; нім. – *мавна, олень, гус*.; книжні: грец. – *крокодил, хамелеон*; лат. – *динозавр*; іран. – *собака*; нім. – *мавна, олень*.

Слово мусило пройти певні етапи адаптації, тому запозичення є, що повністю фонетично й граматично пристосувалися до української мови. Всі номінації українських тварин повністю засвоєні; наприклад: *баран, бик, білочка, ведмідь, заєць, кіт, козел, кріт, лис, овечка, осел, кінь, пес, свиня, слон, теля*. Зі

світу птахів : *ворона, ворон, глухар, галка, курка, орел, синиця, сокіл, сорока*. Плази, гади, амфібії, рептилії, риби: *вуж, гад, гадюка, жаба, змія, плітка*. Безхребетні тварини: *метелик, мураха, павук*.

Кальки – слово (або окремий вираз), утворене шляхом копіювання того самого способу, наприклад: рос. *акула*, тур. – *баклан, кабан*; араб. – *жираф*. Словотвірні запозичення – використання іншомовних морфем. Наприклад: нім. – *вальдшнеп, гаршнеп, кроншнеп*. У цих словах використовується суфіксоїд (коренева морфема, що виступає в ролі суфікса) – шнеп.

Варваризми – слова з особливо виразними ознаками іншомовності. Наприклад: порт. – *фламінго*, фр. – *марабу*, іспан. – *нанду*. Екзотизми – слова для позначення екзотичних, незвичайних реалій, для яких у мові немає назв. Наприклад: з тюркських мов – *мул, сарана, каракуль, сазан*.

Українська мова в різні часи більшою чи меншою мірою запозичувала слова із слов'янських мов – російської (*акула*); з античних мов – грецької й латинської (грец. – *кит, крокодил, тигр, тигриця, хамелеон*; лат. – *лев, пава, динозавр*), з тюркських мов та із західноєвропейських – французької, німецької, англійської, італійської тощо (нім. – *мавна, олень, гус*; тур. – *баклан, лелека, кабан*, араб. – *жираф*, іран. – *собака*, лит. – *ластівка*, рос. – *акула*, фін. – *камбала*, з тур. – *баклан, лелека, кабан*, араб. – *жираф*).

Досліджувані одиниці є багатогранним мовним феноменом. Властивостями зоосемізмів є складність семантичної структури, спрямованість на асоціативні зв'язки, схильність до реалізації функціонального та прагматичного потенціалу, що характерно для одиниць вторинної номінації. Основною особливістю зоосемізмів є етнокультурне навантаження, що реалізується в мові.

Сучасні зіставні дослідження природи, статусу й функціонування в мові одиниць вторинної номінації, які відображають зоосемічний фрагмент знання про світ, є перспективними за умови поєднання здобутків традиційної лексикології та когнітивної семантики із залученням лінгвокультурологічних даних. Застосована в роботі методика аналізу відношень між концептами, вираженими в мовних одиницях, відкриває перспективи подальших контрастивних досліджень

особливостей вербалізації етноконцептів інших сфер знань з урахуванням мовних та позамовних чинників.

Семантико-етимологічні коментарі розкривають особливості зібраних назв, ілюструють образне сприйняття світу. Частіше за все переносні значення набувають назви домашніх тварин: *собака, козел, корова*. Це пов'язано з тим, що домашні тварини довгий час знаходились біля людини, тому люди постійно спостерігали за ними і переносили їх ознаки у світ людей. Підсумовуючи вищезазначене, відзначимо, що в українській усній народній творчості зафіксовані знання людства про менталітет, про навколишній світ та його будову, причому ця картина світу має національну специфіку.

Отже, проведене вивчення етимологічного і символічного значень лексичних одиниць, що номінують тварин, зіставлення етимології і символіки з метою виявлення принципів і мотивів мотивації дозволяє представити картину сприйняття людиною світу тварин. Можна виокремити серед представників тварин помічників людини (*кінь, корова, орел, сокіл, голуб, півень*) та її ворогів (*козел, ворон*) або тварин, що в різних ситуаціях можуть відіграти як позитивну, так і негативну роль (*кішка, собака*). Це ставлення відбилося у вторинній номінації. Зооморфізми переносно маркують такі типові якості людини, як: зовнішність, фізичні параметри, психоментальні та соціальні особливості людини.

Список використаної літератури

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Сов. энцикл., 1966. – 608 с.
2. Бартминьский Е. Некоторые спорные проблемы этнолингвистики // Бартминьский Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике. М. : Индрик, 2005. С. 33 – 38. 4. Бархударов Л. С. Мова і переклад. М. «Междунар. отношения», 1975. – 240 с.
3. Бенвенист Э. Общая лингвистика.– М.: Прогресс, 1974. – 446 с.
4. Березовський І. Українські народні казки про тварин // Казки про тварин. – К.: Наукова думка, 1979. – С.9–44.
5. Битокова С. Х. Метафорическое использование зоонимов в формировании языковой картины мира // Проблемное описание и преподавание романо–германских языков (семантика и структура слова, предложения и текста). Нальчик : Кабардино–Балкарский гос. ун–т, 1996.– С. 24– 50
7. Боголюбский С. Н. Происхождение и преобразование домашних животных:учеб. пособие М. : Сов. наука, 1959. – 603 с.
8. Богуцька Г. Розповідають назви птахів / Г.В. Богуцька. – Л : Кальварія, 2005. – 97 с.
9. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Графіка. Орфографія. Орфоепія. Лексикологія. Лексикографія. / Навч. посіб. – К.:ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.
10. Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23
12. Булаховський Л. А. Питання походження української мови. – Київ :Вид–во АН УРСР, 1956. – 220 с.
12. Вардзелашвили Ж. А. К вопросу о толковании термина «номинация» в лингвистических исследованиях. 2000. Електроний доступ: <http://vjanetta.narod.ru/slav1.html>
13. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. – М. : Русские словари, 1996. – 416 с.

14. Вовк В.Н. Языковая метафора в художественной речи: природа вторичной номинации / В.Н. Вовк – К. : Наук. думка, 1986. – 140 с.
15. Войцева О. А. Розвиток теорії мовного універсалізму і етноцентризму в історії мовознавчої думки // Система і структура східнослов'янських мов : до 200-річчя з дня народження В. І. Даля : зб. наук. пр. / Відп. ред. В. І. Гончаров. – К., 2001. – С. 77–90.
16. Войцева О. А. Номінаційні моделі реалій рибальства в польській мові // Слов'янський збірник : зб. наук. пр. – Одеса, 2003. – Вип. 10 : Міжслов'янські мовні та літературні зв'язки. – С. 130–137. URL: <http://liber.onu.edu.ua/pdf/slovzbir10.pdf/>
17. Гинатулин М. М. К исследованию мотивации лексических единиц (на материале наименования птиц): Автореф. дис. канд. филол. наук / М. М. Гинатулин. – Алма-Ата, 1973. – 228 с.
18. Глинка Г.А. Древняя религия славян // Мифы древних славян. – Саратов, 1993. – С. 89 – 140
29. Голев Н.Д. «Естественная» номинация объектов природы собственными и нарицательными именами // Вопросы ономастики. – 1974. – № 89. – С. 88–97.
30. Голев Н.Д. О некоторых ономазиологических особенностях диалектных наименований одной тематической группы (на материале народных названий рыб) // Вопросы исследования лексики и фразеологии сибирских говоров. – Красноярск: Изд-во КрГПИ, 1978. – С. 59–69.
31. Голев Н.Д. О принципах номинации и методе их исследования//Материалы науч. конференции, посвященной 50-летию образования СССР. Вып. 5: Лингвистика. Теоретические вопросы русского языка и его говоров. – Томск: Изд-во ТГУ, 1972. – С. 94–99.
32. Голев Н.Д. Динамический аспект лексической мотивации: автореф. дис. ... докт. филол. наук. Свердловск, изд-во Урал. ун-та, 1991. – 40 с.
33. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу Монографія / І.О. Голубовська. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : Логос, 2004. – 284 с.

34. Гончарова Т. І. Спільність та специфіка мовних зооморфних картин світу: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд.. філол. наук: спец. 10.02.15 "Загальне мовознавство" / Т. І. Гончарова. – Х., 1996. – 22 с.
35. Гоца Н. М. Зоонімічна лексика як засіб репрезентації гендерних концептів у афро–американському жіночому романі / Н. М. Гоца // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. – 2013. – Вип. 38. – С. 10–14. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_38_5
36. Гумбольдт Вильгельм фон. Избранные труды по языкознанию / Вильгельм фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1984. – 400 с.
37. Гюббенет И.В. Слова "кошка" и "собака" как лингвострановедческая и лексикографическая проблема / И. В. Гюббенет, Т. Л. Черезова // Вестн. Моск. ун–та. Сер. 19, Лингвистика и межкульт. коммуникация. –2004. – № 2. – С. 55–60.
38. Даниленко В. П. Ономаσιологическое направление в истории грамматики [Электронный ресурс]. / В. П. Даниленко URL: <http://old.islu.ru/danilenko/articles/onomas.htm>
39. Демедюк М. Національне в українських народних казках : до постановки питання // Література. Фольклор. Проблеми поетики : [зб. наук. пр. / редкол. : Семенюк Г. Ф., Снитко О. С., Івановська О. П. та ін.]. – К., 2010. – Вип. 34.– С. 218–225.
40. Екзотизм // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – 2–ге вид., випр. і доп. – К. : Вид–во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 170.
41. Етимологія української мови / за заг.ред. О.І. Потапенко. – Київ: Міленіум, 2005. – 212 с.
42. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник–довідник / В. В. Жайворонок . – К. : Довіра, 2006. – 334 с.
43. Захарова Д.В. Сопоставительный анализ зоометафоры русского и английского языков // Материалы междунар. конф. – Томск, 1997. – Ч. 2. : Романо–германские лингвистические исследования и методика преподавания иностранных языков. – С. 7–12.

44. Кайсаров А.С. Славянская и российская мифология // Мифы древних славян. – Саратов, 1993. – С. 23 – 84.
45. Карпенко С.Д. Явище тотемізму в українських народних казках про тварин // Українознавство. / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. / – Вип. 6. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2002. – С.39–45.
46. Киндря Н.А. Названия животных в индоевропейских языках: Лингвоонтология. М.: ЛЕНАНД, 2014. 200 с.
47. Киприянова А.А. Функциональные особенности зооморфизмов (на материале фразеологии и паремологии русского, английского, французского и новогреческого языков) : автореферат на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.17. – Краснодар, 1999. – 23 с.
48. Клепикова Г. П. Славянская пастушеская терминология. Ее генезис и распространение в языках карпатского ареала. М., 1974. – с.274
49. Клименко Н. Ф. Калька // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 245.
50. Коваленко О. В. Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов // Одеський лінгвістичний вісник. – 2013. – Вип. 2. – С. 30–38
51. Колчина О. Н. Семасиологический и ономасиологический подходы к изучению языковой личности // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2010. – № 3 (1). – С. 332–335.
52. Комлев Н. Г. Ономасиология как учение о языковом обозначении неязыковой действительности // Вопросы лингвистики и методики преподавания иностранных языков. – М. : Московский университет, 1968. – С.200 –215
53. Кондрашов Н.А. История лингвистических учений: Учеб. пособие. – 4-е изд. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 224 с.
54. Кононенко О.А. Українська міфологія та культурна спадщина : міфол. уявлення, вірування, обряди, легенди та їхні відлуння у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та ін. народів. – Харків: Фоліо, 2011. – 713 с.

55. Костомаров М. Славянская мифология // Слов'янська міфологія. Вибрані праці з фольклористики й літературознавства. – К., 1994. – С. 201 – 256.
56. Кривенко Г. Л. Зоосемізи в англійській та українській мовах: семантико-когнітивний і функціонально-прагматичний аспекти : Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.17. – К., 2006. – 20с.
57. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности. – М. : Наука, 1986. – 183 с.
58. Кубрякова Е. С. Теория номинации и словообразование // Языковая номинация: Виды наименований. – М. : Либроком, 1977. – С. 222–303.
59. Левченко О. П. Принцип зооцентризма у фразеотворенні // Проблеми зіставної семантики : зб. наук. ст. – К. : Вид-во Київського лінгв. ун-ту, 2001. – Вип. 5. – С. 206–209.
60. Ленець К. В. Варваризм // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 62. 54.
61. Лисиченко Л. Мовна картина світу та її рівні // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. – Харків : Майдан, 1998. – Т. 6. – С. 129 –144.
62. Лурія А.Р. Мова і свідомість. Під ред. Є.Д. Хомко. М.: Видавництво МДУ, 1979. – 320 с.
63. Лясота Ю. Л. Метафоризация как один из основных законов развития словарного состава языка // Ученые записки Дальневосточного университета. 1957, – Вып. 1. – С. 51–61.
64. Мечковская Н. Б. Общее языкознание : структурная и социальная типология языков : учеб. пособие. – 2-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2001. – 312 с.
65. Осиянова О.М. Национально-культурная семантика слова и речевое общение // Вестник Оренбургского государственного университета № 11. 2005. – С. 145–149.
66. Полищук Т. И.: Содержание понятия языковая карта мира в лингвистике. 2008. [cit. 2011-03-21 URL: <http://koapiya.do.am/publ/1-1-0-6>
67. Попова З. Д., И. А. Стернин. Язык и национальная картина мира. – Воронеж : Истоки, 2002. – С. 5–16.

68. Потебня А. А. Слово и миф. – М. : Правда, 1989. – 624 с.
69. Почепцов О. Г. Языковая ментальность: способ представления мира // Вопросы языкознания. – 1990. – № 6. – С. 125–140.
70. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
71. Селіванова О. О. Лінгвістична ономасіологія. – Полтава : Довкілля–К, 2010. – 844 с
72. Серебренников Б.А., Уфимцева А.А. Языковая номинация (виды наименований). – М.: Наука, 1977. – 356 с.
73. Сетаров Д. С. Номинация, мотивация и этимология слова (на материале названий животных). – Минвуз ЛИТССР, 1984. – 84 с.
74. Солнцева Наталья Владимировна. Сопоставительный анализ зоонимов русского, французского и немецкого языков в этносемантическом аспекте : Дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 : Омск, 2004. – 220 с.
75. Сюсько М. Статус зоонима в онимной системе: ономасіологічний аспект / М. И. Сюсько. – К.: Высш. школа, 1988. – 192 с.
76. Телия В. Н. Вторичная номинация и ее виды // Языковая номинация (Виды наименований). – М. : Наука, 1977. – С. 129–221.
77. Ткаченко О. Б. Запозичення // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 194–195
78. Ткаченко О. Б. Іншомовні слова // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 230
79. Томова У.А. Наименование домашних животных и птиц в сказках(по сборнику русских народных сказок А.Н. Афанасьева): автореф. канд. дис. М., 2010 – с. 224
80. Уфимцева А. А. Лексическая номинация (первичная нейтральная) // Языковая номинация (Виды наименований). – М. : Наука, 1977. – С. 5–85.
81. Хмара Г. В. Номінація як об'єкт лінгвістичних досліджень: історія становлення і сучасність // Вісн. Львів. ун-ту. – 2004. – Вип. 34. – С. 423–427.

82. Черемисина М.И. Теоретические проблемы синтаксиса и лексикологии языков разных систем. – Новосибирск : Наука, 2004. – 350 с.
83. Шарова А. Зооморфизмы как средство репрезентации гендерных концептов в английской лингвокультуре // Ярославский педагогический вестник : сб. научных трудов. – Ярославль, 2010. – № 3. – С. 144–148.
84. Ягафарова Н. Г. Основные ономаσιологические понятия / Н. Г. Ягафарова // Вестн. Челяб. гос. ун-та. – 2010. – Вып. 43. – С. 172–177.
88. Языковая номинация. Общие вопросы. – М. : Наука, 1977. – 354 с.

Список використаних джерел

1. Біл–Нос – П. Білецький–Носенко. Словник української мови. Підгот. До вид. В. В. Німчук. К.: Наук. Думка, 1966. – 424 с.
2. Бр – А. А. Браунер. Заметки о птицах Херсонской губернии. Одесса, 1894. – 55 с.
3. ВТСУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад., гол. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
4. Грінченко – Словарь української мови : в 4 т. / упоряд. Б. Д. Грінченко ; НАН України, Ін-т укр. мови. – К. : Наук. думка, 1996. – Т. 1. – 1996. – 496 с. , 1996. – Т. 2. – 1996. – 588 с., 1996. – Т. 3. – 1996. – 516 с., 1996. – Т. 4. – 1996. – 566 с.
5. Дуб – К. В. Дубняк. Російсько-український словничок термінів природознавства і географії. Кобеляки, 1917. – 40 с.
6. ЕССУМ – Огієнко І. Етимологічно-семантичний словник української мови:– Канада, Вінніпег: Товариство "Волинь".Т.2. 1982.– 399 с., Т.4. 1995. – 557 с.
7. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: У 7 т. / Укл. Г. В. Болдирев, В.Т. Коломієць, А.П. Критенко та ін.; Редкол.: О.С. Мельничук (гол. ред.) та ін.. – К. : Наук. думка. Т.1. – 1982. – 631 с., Т.2. – 1985. – 570 с., Т.3. –1989. – 549 с., Т.4. – 2003. – 656 с., Т.5. – 2006. – 704 с.
8. Кр – Російсько–український словник. За ред. Акад. А. Ю. Кримського. Тт. I, II. К., 1924–1933.

9. Нік – В. Ф. Ніколаєв. Матеріали до української наукової термінології. Матеріали до термінології по природознавству. Ч. 1. Назви звірів, птахів, комах та інш. Полтава, 1918. – 60 с.
10. НТСУМ – Новий тлумачний словник української мови : в 4 т. / уклад. : В. Яременко, О. Сліпушко. – К. : Аконт, 1999. – Т. 1. – 910 с., 1999. – Т. 2. – 910 с. 194., 1999. – Т. 3. – 910 с. 195, 1999. – Т. 4. – 941 с.
11. Пісні маминого серця / Упорядник Р.П. Радишевський. – Київ: Видавничий центр "Просвіта", 2006. – 351 с.
12. Пісенний вінок: Українські народні пісні / Упорядник Андрій Михалко. – Київ: Криниця, 2007. – 400 с.
13. СІС – Словник іншомовних слів. – К.: УРЕ, 1977. – 775 с.
14. Сом – Н. Н. Сомов. Орнитологическая фауна Харьковской губернии. X; 1897. – 680 с.
15. СС – Словник символів культури України [Текст]. : Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Переяслав–Хмельницький держ. педагогічний ін-т ім. Г.С.Сковороди ; заг. ред. В. П. Коцур [та ін.]. – К. : Міленіум, 2002. – 268 с.
16. СУМ – Словник української мови: в 11 томах / Білодід І.К. та ін. – К.: «Наукова думка» Т.9, 1978. – 916 с.
17. УРЕС – Український радянський енциклопедичний словник: в 3-х тт., Київ.: УРЕ. 1986–87 80.
18. Українські народні казки: [для дітей дошк. та мол. шк. віку / авт.–уклад. Н. В. Хаткіна ; худож.–ілюстр.: А. М. Недял, О. К. Перепелиця]. – Донецьк : БАО, 2007. – 400 с.
19. Українські прислів'я і приказки / [упорядник : Т.М. Панасенко]. Харків : Бібколектор, 2012. – 350 с.
20. Український фольклор: Критичні матеріали / С. К. Бисикало, Ф. М. Борщевський. – К.: Вища школа, 1978. – С. 167–180.
21. Українські народні казки / упоряд. Л. П. Мірошніченко ; мал. Ю. А. Галіцина. – К. : Веселка, 2015. – 173 с.

22. Фасм – М. Фасмер. Этимологический словарь русского языка: В 4-х тт. М.: Прогресс, 1986–87
23. Шарл – М. В. Шарлемань. Словник зоологічної номенклатури. Ч. 1 Назви птахів. К.: 1927. – 63 с.